

شارح فرهنگ از دریچه فلسفه

برای کسانی که به فلسفه علاقه مند هستند، دکتر رضا داوری اردکانی نامی آشناست. استاد فلسفه‌ای که ریاست فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران را برعهده دارد و عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی است. فیلسوفی با بیش از 50 جلد کتاب و صدها عنوان مقاله در مجلات داخلی و خارجی و استادی که تفکرات و یادداشت‌هایش، مرزهای سرزمین مادری او را دینور دیده و باعث شده است که بسیاری از مجامع علمی بین‌المللی، به عضویت افتخاری وی مباحثات کنند. دکتر داوری اردکانی، سال‌ها در کسوت معلم و استاد دانشگاه، فعالیت کرده است و نقش مهمی در تربیت اندیشمندان جوان این مرز و بوم دارد.

از اردکان تا تهران

اردکان، زادگاه دکتر داوری اردکانی، شهری زیبا با بافتی سنتی است که در استان یزد قرار دارد. او در سال 1312 ه.ش در این شهر به دنیا آمد. از دوران دبستان، معلمی را دوست داشت؛ به همین دلیل، تصمیم گرفت به دانش‌سرای تربیت معلم برود و معلم شود. برآورده شدن این آرزو در اردکان و حتی یزد، میسر نبود چراکه در آن روزگار، این دو شهر مرکز تربیت معلم نداشت. دکتر داوری اردکانی برای رسیدن به آرزویش، راهی شهر اصفهان شد و در همین شهر بود که در سال 1330 موفق به دریافت دیپلم از دانش‌سرای تربیت معلم شد و در حالی که تنها 18 سال داشت، تدریس در مدارس اردکان را آغاز کرد. با این حال، طی سال‌های تحصیل در اصفهان، به مباحث علوم دینی علاقه مند و به همین دلیل بین سال‌های 1332 تا 1334، در درس‌های استادان مدرسه علمیه صدر اصفهان حاضر شد و از آن‌ها بهره برد. دکتر داوری اردکانی، در سال 1334، به عشق فراگیری فلسفه، در آزمون ورودی این رشته در دانشگاه تهران شرکت و تحصیل را در این زمینه آغاز کرد. نووغ او در حوزه فلسفه و آشنایی با اندیشه‌های فلسفی، خیلی زود آشکار شد. وی توانست بین سال‌های 1334 تا 1346، مدارج علمی دانشگاهی را طی کند و با وجود مشکلات ناشی از تدریس در دبیرستان و تأمین مخارج زندگی، در رشته فلسفه، درجه دکترا بگیرد. عنوان پایان‌نامه دکتر داوری اردکانی که آن را زیر نظر زنده‌یاد دکتر یحیی مهدوی نوشت، «حکمت عملی افلاطون و ارسطو و تأثیر آن در فلسفه سیاسی فارابی» بود.

در کسوت استادی

دکتر داوری اردکانی، از سال 1346 و بلافاصله پس از دریافت درجه دکترای فلسفه، از آموزش و پرورش به دانشگاه تهران منتقل و به عنوان استادیار گروه فلسفه این دانشگاه، به کار مشغول شد. او پس از فعالیت در کسوت استادیاری، کار ترجمه و تألیف را هم آغاز کرد.

نخستین اثر او، ترجمه یکی از آثار «آلبر کامو»، با عنوان «چند نامه به دوست آلمانی» بود که در سال 1347 انتشار یافت. دکتر داوری اردکانی طی چهار سال به مقام دانشیاری ارتقا یافت و در اوایل دهه 1350، برای مطالعه و تحقیق به دانشگاه سوربن فرانسه رفت. فرصت‌های مطالعاتی وی در تمام دهه 1350 ادامه پیدا کرد و دکتر اردکانی توانست سال‌های 1356 و 1357 را در انگلیس و آمریکا، به تحقیق و مطالعه سپری کند.

حضور جدی در عرصه فرهنگ

دکتر داوری اردکانی به دلیل گرایش‌های مذهبی و دیدگاه‌های سیاسی مبتنی بر آن، پس از پیروزی انقلاب اسلامی به یکی از چهره‌های دانشگاهی فعال در عرصه فرهنگ و اندیشه فلسفی و دینی تبدیل شد.

او بین سال‌های 1358 تا 1359، ریاست دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران را برعهده داشت و بعد از آن، مدتی سرپرست کمیسیون ملی یونسکو بود. دکتر داوری اردکانی، با آغاز انقلاب فرهنگی و تعطیلی موقت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور، مدتی را به مطالعه و تحقیق گذراند و پس از بازگشایی دانشگاه‌ها، به عنوان مدیر گروه فلسفه دانشگاه تهران، برگزیده شد. او در سال 1363 با حکم حضرت امام خمینی(ره)، به عضویت شورای عالی انقلاب فرهنگی درآمد. مسئولیتی که طی دوره‌های بعد این شورا تا امروز، ادامه پیدا کرده است. با تشکیل فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران در سال 1369، وی عضو پیوسته آن شد.

عضویت در مجامع علمی و فرهنگی

دکتر داوری اردکانی طی دهه‌های 1370 و 1380، به فعالیت در عرصه مطبوعات تخصصی نیز پرداخت. او سردبیر مجله‌های «نامه فرهنگ» و «فرهنگ» بود و مدت کوتاهی، مدیرعاملی انتشارات علمی و فرهنگی را برعهده داشت. وی پس از رسیدن به ریاست فرهنگستان علوم، در سال 1377، مدیر مسئولی نشریه فرهنگستان را هم، عهده‌دار شد. افزون بر این، دکتر داوری اردکانی طی این سال‌ها، به عضویت بسیاری از مجامع علمی و فرهنگی داخلی و خارجی درآمد که برخی از آن‌ها عبارتند از: «نایب رئیس انجمن آکادمی‌های علوم آسیا» (2002-2006 میلادی)، «عضو شورای عالی برنامه ریزی

آموزشی» (از 1363 تاکنون)، «عضو هیئت امنای فرهنگستان های جمهوری اسلامی ایران» (از 1369 تاکنون)، «عضو هیئت امنای دانشگاه تهران» (از 1374 تاکنون)، «عضو هیئت امنای بنیاد ایران شناسی» (از 1376 تاکنون)، «عضو شورای عالی یونسکو در ایران» (از 1378 تاکنون)، «عضو انجمن علمی تاریخ فلسفه»، «عضو شورای فرهنگ عمومی» و «عضو هیئت امنای نهاد کتابخانه های عمومی کشور».

افتخارات ماندگار

دکتر داوری اردکانی، طی سال های طولانی فعالیت های علمی و فرهنگی خود، افتخارات فراوانی را کسب کرده است.

از جمله این افتخارات می توان به «استاد نمونه کشور» (1375-76)، «چهره ماندگار علمی کشور» (1381)، «کسب نشان درجه یک دانش» (1384) و «دریافت نشان درجه یک پژوهشگر پیش کسوت دانشگاه تهران» (آذر 1393) اشاره کرد. افزون بر این افتخارات، در کارنامه این فیلسوف شهیر معاصر، تألیف 50 جلد کتاب به زبان فارسی، ترجمه سه عنوان کتاب، ترجمه بیش از 20 عنوان مقاله، ارائه بیش از 500 عنوان مقاله در سمینارها و نشریات معتبر داخلی و خارجی، اجرای بیش از 10 طرح پژوهشی کلان و بیش از 100 عنوان نقد و بررسی کتاب وجود دارد.

تا کنون بیش از 30 عنوان کتاب و مقاله دکتر داوری اردکانی به زبان های انگلیسی، عربی، فرانسوی و سیریلیک تاجیکستانی، ترجمه شده است. او به دلیل فعالیت های علمی اش، از سال 2011 میلادی به عضویت پیوسته آکادمی علوم تاجیکستان نیز، درآمده است.

از جمله آثار پرشمار این استاد فلسفه، می توان به این موارد اشاره کرد: «گاه خرد» (1395)، «آفاق فلسفه در سپهر فرهنگ» (1394)، «خرد سیاسی در زمان توسعه نیافتگی» (1394)، «علم، اخلاق و سیاست» (1394)، «فلسفه در دادگاه ایدئولوژی» (1390)، «علوم انسانی و برنامه ریزی توسعه» (1389)، «فلسفه در روزگار فروپستی» (1388)، «علم و سیاست های آموزشی و پژوهشی» (1387)، «فارابی مؤسس فلسفه اسلامی» (1356)، «اوتوپی و عصر تجدید» (1356)، «مبانی نظری تمدن غربی» (1355) و «شاعران در زمانه عسرت» (1351).